

Voorlopig College van hoven en rechtbanken
Collège provisoire des cours et tribunaux

Mevrouw A. TURTELBOOM
Minister van Justitie
Waterloolaan 115
1000 BRUSSEL

23 januari 2014

Mevrouw de minister,

In overeenstemming met haar artikel 163 zal de Wet van 1 december 2013 tot hervorming van de gerechtelijke arrondissementen en tot wijziging van het Gerechtelijk Wetboek met het oog op een grotere mobiliteit van de leden van de rechterlijke orde in werking treden op een door de Koning bepaalde datum, in een besluit vastgesteld na overleg in de Ministerraad en bij gebrek hieraan, uiterlijk op 1 april 2014, met uitzondering van de in artikel 164 bedoelde bepalingen die reeds in werking zijn getreden.

De vacatures voor de mandaten van voorzitter in de nieuwe arrondissementele of ressortelijke rechtbanken werden gepubliceerd in het Belgisch staatsblad van 23 december jl. De vacatures voor de mandaten van voorzitter van de vrederechters en de rechters in de politierechtbank werden nog niet gepubliceerd, gelet op het ontbreken van een standaardprofiel voor deze nieuwe functies.

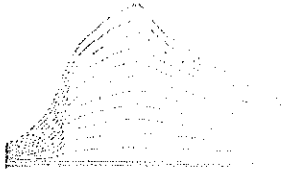
Wij vernamen dat de effectieve benoeming van de nieuwe rechtbankvoorzitters slechts wordt verwacht tegen eind juni 2014, de benoemingen van de voorzitters van de vrederechters en politierechters wellicht pas een maand later. De vacatures voor de nieuw te benoemen hoofdgriffiers werden nog niet gepubliceerd en het is op dit ogenblik volstrekt onduidelijk hoe, wanneer en op welke basis de selecties voor deze belangrijke functies zullen worden georganiseerd. Wij herinneren in dit verband aan de afspraak gemaakt tijdens het seminarie van 29 november 2013 en de daarbij aansluitende vergaderingen van het Comité de pilotage en het DIRCOM+ om het voorlopig College nauw te betrekken bij de organisatie van deze selectie, opdat een regeling zou worden uitgewerkt en toegepast, die maximale garanties biedt voor de benoeming van hoofdgriffiers, die beschikken over de nodige competenties voor deze functies.

Wij hebben op 15 januari jl. kennis gekregen van een voorstel van wet houdende wijziging en coördinatie van diverse wetten inzake Justitie, dat door uw diensten werd opgesteld en gedateerd is op 14 januari 2014. Wij betreuren dat deze tekst is tot stand gekomen zonder het voorlopig College van hoven en rechtbanken daarbij te betrekken, wat niet in overeenstemming is met de afspraken, die werden gemaakt tijdens hoger vermeld seminarie van 29 november.

contactgegevens:

tel.: 03/247.99.06

e-mail gelijktijdig verzenden aan ccr@projetontfina.just.fgov.be en gwat@dotc.just.fgov.be

Inhoudelijk bevat het voorstel tal van wijzigingen, aanvullingen en verbeteringen aan wettelijke bepalingen, die recent werden gestemd of waarvan verwacht wordt dat zij op korte termijn zullen worden gestemd. Een aantal van de voorgestelde wijzigingen lijken ons bijzonder problematisch. Hierna volgt een kort, niet limitatief overzicht.

In de artikelen 124 - 131 van het voorstel wordt getracht een oplossing te bieden voor het leidinggevend vacuüm, dat bij ontstentenis van een wetgevend initiatief vanaf 1 april 2014 zal ontstaan in de nieuw opgerichte rechtbanken en voor de vrederechters en de rechters in de politierechtbank. Het wetsvoorstel wil hieraan remediëren door het aanduiden van tijdelijke korpschefs door de eerste voorzitters en het toebedelen van een tijdelijke opdracht aan de hoofdgriffiers van de plaats van de hoofdzetel. Wat de vrederechters en de rechters in de politierechtbank betreft zouden de bevoegdheden van de nog te benoemen voorzitters tijdelijk worden uitgeoefend door de voorzitters van de rechtbanken van eerste aanleg.

Wij willen nogmaals met klem aandringen om deze denkpiste te verlaten en gebruik te maken van de voor de hand liggende mogelijkheid om de wet van 1 december 2013 in werking te laten treden op 1 september 2014.

Het aanduiden van korpschefs door de eerste voorzitters lijkt ons niet in overeenstemming met de Grondwettelijke bevoegdheden die werden toegekend aan de Hoge Raad voor de Justitie. Bovendien plaatst het aanduiden van tijdelijke korpschefs de eerste voorzitters in een bijzonder delicate situatie wanneer één of meerdere afdelingsvoorzitters ook kandidaat zijn om het voorzitterschap op te nemen van de nieuw opgerichte rechtbanken. Het aanduiden van een kandidaat in dit tijdelijk mandaat zou kunnen gezien worden als het uitdrukken van een voorkeur en het aanreiken van een opportuniteit om nuttige ervaring te verwerven ten nadele van andere kandidaten. Het aanduiden van een magistraat die geen kandidaat is zou er dan weer toe kunnen leiden dat een rechtbank tijdelijk geleid wordt door een magistraat die daartoe weinig enthousiasme zal tonen. Ook voor de tijdelijke korpschefs zelf zal het een moeilijke evenwichtsoefening zijn om de schaalvergroting in de praktijk te implementeren, de continuïteit van de dienst te verzekeren en er zorg voor te dragen dat hij geen maatregelen neemt, die het beleid van de later effectief benoemde voorzitter hypothekeren.

Het is naar ons oordeel bovendien bijzonder ongelukkig en in strijd met de principes van behoorlijk management om een dergelijke belangrijke hervorming in de structuur van de rechtbanken in de cruciale beginfase te laten begeleiden en vorm te geven door tijdelijk aangestelde korpschefs en hoofdgriffiers. Het valt zeker niet uit te sluiten dat de rechtbanken en/of hun griffies in de vooropgestelde hypothese meerdere maanden zullen worden geleid door mensen die niet beschikken over de juiste competenties en/of betrokkenheid om deze uitdaging aan te gaan.

Wat de specifieke situatie van de vrederechters en de rechters in de politierechtbank betreft, vrezen wij voor een overbelasting van de betrokken tijdelijke voorzitters van de rechtbanken van eerste aanleg, die allicht niet of weinig vertrouwd zijn met de dagdagelijkse werking van de vrederechters van hun arrondissement. Bovendien biedt het voorstel geen oplossing voor het probleem dat op 1 april 2014 de nieuwe arrondissementsrechtbanken niet regelmatig kunnen worden samengesteld, gelet op het ontbreken van voorzitters van de vrederechters en rechters in de politierechtbank. Wij willen er bovendien op wijzen dat de belangen van de rechtbanken van eerste aanleg en de vrederechters en politierechters niet steeds gelijklopend zijn en dat het in alle opzichten de voorkeur verdient dat deze groep magistraten over eigen vertegenwoordigers kan beschikken bij de opstart van het verzelfstandigd beheer. Het lijkt ons alleszins aangewezen dat de actuele voorzitters van de

algemene vergaderingen van vrederechters en politierechters hun bevoegdheden zouden behouden, in afwachting van de benoeming van eigen voorzitters, zoals bedoeld in de wet van 1 december 2013.

Verder willen wij er op wijzen dat het uitblijven van de benoemingen van nieuwe voorzitters uiteraard ook repercussies zal hebben op de inwerkingtreding van de nieuwe beheersstructuren, zoals voorzien in het wetsontwerp betreffende de invoering van een verzelfstandigd beheer voor de rechterlijke organisatie. Het ontbreken van voorzitters en hoofdgriffiers is vooreerst problematisch voor de samenstelling en de werking van de op te richten beheerscomités. Het College van hoven en rechtbanken zal ten vroegste kunnen worden opgericht in oktober 2014, wat problematisch is voor de oprichting van het gemeenschappelijk beheerscomité dat vanaf 1 april 2014 bevoegd wordt voor de beslissingen betreffende de opdracht van de Federale Overheidsdienst Justitie inzake de ondersteuning en begeleiding van de rechterlijke organisatie die aan het directiecomité van de FOD toekomen.

Op 1 april 2014 dreigt verder nog de continuïteit en de werking van de bestaande feitelijke colleges en conferenties van korpsoversten in gevaar te komen, gelet op het gelijktijdig vertrek van een groot aantal korpschefs, die thans deel uitmaken van deze organisaties. Deze Informele verenigingen van korpschefs zijn nochtans cruciaal bij het voorbereiden en implementeren van de talrijke hervormingen in de hoven en rechtbanken. Het hoeft geen betoog dat ook wat betreft de (toekomstige) wet betreffende de invoering van een verzelfstandigd beheer het de voorkeur geniet om de wettelijke bepalingen, waarvan thans is voorzien dat zij in werking zullen treden op 1 april 2014, uit te stellen tot 1 september 2014. Dit geldt des te meer nu het in de praktijk materieel onmogelijk zal zijn om de nieuwe beheersstructuren voor 1 september 2014 op te starten.

Ook willen wij wijzen op de administratieve, boekhoudkundige en andere problemen die zullen ontstaan door de inwerkingtreding van het nieuwe artikel 186, §2 van het Gerechtelijk Wetboek, artikel 50 van de Wet van 1 december 2013, nu de registratie en de verzending van inleidende akten nog steeds moet gebeuren in een papieren en niet in een elektronische omgeving en er bovendien nog geen eengemaakte rol of boekhouding werd gecreëerd voor de verschillende afdelingen van één rechtbank.

Wij stellen verder vast dat in het voorstel plots sprake is van de benoeming van lekenrechters en plaatsvervangende rechters op het niveau van het arrondissement, terwijl in de Wet van 1 december 2013 duidelijk en gemotiveerd werd gekozen voor een benoeming op het niveau van de afdeling. Wij zijn zo vrij er op te wijzen dat in het bericht aan de representatieve organisaties in het Belgisch Staatsblad van 23 december jl. met verwijzing naar de Wet van 1 december 2013 een oproep werd gedaan naar kandidaten per afdeling en niet per arrondissement en de garantie werd ingeschreven op een benoeming in een afdeling (actuele rechtbank). Het zou bijzonder ongelukkig zijn dat deze procedure opnieuw zou moeten worden opgestart met als gevolg dat de samenstelling en dus ook de werking van de verschillende kamers van de arbeidsgerechten vanaf oktober 2014 in gevaar komt.

Tegelijk verdient het aanbeveling om artikel 85 van het Gerechtelijk Wetboek te wijzigen, teneinde het mogelijk te maken dat in elk arrondissement een voorzitter in handelszaken zou worden gekozen die de voorzitter bij de leiding van de rechtbank kan bijstaan.

De inwerkingtreding van de wet betreffende de oprichting van een familie- en jeugdrechtbank, uiterlijk op 1 september 2014, creëert een aantal praktische en juridische problemen, zowel op het niveau van eerste aanleg als in graad van beroep, inzonderheid wat het unieke dossier betreft.

Specifiek voor de hoven van beroep, die nu reeds overbelast zijn en een toenemende achterstand oplopen dreigt het gevaar voor bijkomende achterstand. Het is dan ook uitermate belangrijk om een wetgevend initiatief te nemen betreffende de volgende drie wetsartikelen, die dreigen een grote vermeerdering van de werklast te veroorzaken in de hoven van beroep:

- artikel 109 bis §1 van het Gerechtelijk Wetboek: het zou nuttig zijn om te bepalen dat de hogere beroepen tegen vonnissen van de familie- en jeugdrechtbank die verband houden met minderjarigen, worden toegewezen aan kamers met één raadsheer. Anders bestaat het gevaar dat partijen zullen opteren voor de behandeling door een collegiale kamer, wat zal leiden tot grote problemen om dit contentieus te verwerken.
- artikel 1068 van het Gerechtelijk Wetboek, betreffende de devolutieve werking. Er moet duidelijk worden bepaald dat de familiekamers van de hoven van beroep enkel uitspraak moeten doen over de hogere beroepen ingesteld tegen het bestreden vonnis. Anders zou het devolutief karakter van het hoger beroep, zoals dat wordt geïnterpreteerd door het Hof van Cassatie, er toe kunnen leiden dat in graad van beroep onmiddellijk talrijke aspecten van het dossier moeten worden behandeld, waarover de eerste rechter zich niet heeft uitgesproken.
- artikel 1253 ter van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de permanente saisine: er moet verduidelijkt worden dat de permanente saisine alleen speelt op het niveau van de eerste rechter en niet in graad van beroep, anders zullen die dossiers permanent aanhangig blijven bij de hoven van beroep (als gevolg van het cumulatief effect van de devolutieve werking en de blijvende saisine.

Wij veroorloven ons verder nog op te merken dat in de Wet van 15 juli 2013 tot wijziging van de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek betreffende de tucht opdrachten werden toevertrouwd aan de algemene vergaderingen van de verschillende rechtscolleges. Daarbij werd kennelijk uit het oog verloren dat de algemene vergaderingen van de arbeidshoven, de arbeidsrechtbanken en de rechtbanken van koophandel, behoudens de bij artikel 341, §2 van het Gerechtelijk Wetboek bepaalde uitzonderingen, naast de beroepsmagistraten respectievelijk bestaan uit de raadsheren in sociale zaken, de rechters in sociale zaken en de rechters in handelszaken. Voor alle hoven en rechtbanken bestaat de algemene vergadering daarnaast ook uit de plaatsvervangende raadsheren en rechters.

Nu uit genoemd artikel 18 blijkt dat enkel werkende of op rust gestelde beroepsmagistraten kunnen aangewezen worden als assessoren in de tuchtrechtscolleges, was het allicht niet de bedoeling van de wetgever dat de lekenrechters betrokken zouden worden bij het uitkiezen van de kandidaten assessoren. Dit geldt des te meer nu de lekenrechters numeriek een overweldigende meerderheid hebben in de algemene vergadering van het rechtscollege waarvan zij deel uitmaken, maar in de regel niet beschikken over de nodige elementen om eventuele kandidaten te beoordelen op hun merites voor de functie van assessor in een tuchtrechtscollege. Wellicht kan een aanpassing van artikel 341 Ger.W. worden overwogen.

Wegens tijdsgebrek is het ons niet mogelijk om dieper in te gaan op andere facetten van het wetsvoorstel. Wij houden ons echter graag ter beschikking om in dit kader onze expertise aan te bieden.

Hoogachtend

Lola BOEYKENS
Voorzitter